

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Historycznym śladem Unitów

czas trwania: 5 godzin, typ: samochodowa, liczba miejsc: 4, stopień
trudności: bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Będąc na "dawnym" Podlasiu, które po ostatnim podziale administracyjnym obecnie nazywane jest Południowym Podlasiem, w wielu miejscach możemy usłyszeć o „Opornych” Unitach. Wycieczka nasza przypomni nam ich historię. Na początek cofnijmy się do ich początku. Zaczniemy od „Unii brzeskiej” zawartej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w 1596 roku w Brześciu Litewskim. Rejon ten od dawna znajdował się na granicy dwóch największych grup wyznania chrześcijańskiego: Kościoła katolickiego na zachodzie oraz Kościoła prawosławnego na wschodzie. Chcąc zjednoczyć oba Kościoły zawarto Unię w wyniku której, powstał Kościół unicki. Unici wywodząc się z Kościoła prawosławnego zobowiązali się uznać dogmaty Kościoła katolickiego i zwierzchnictwo papieża, w zamian za to zachowali swój obrządek, kalendarz juliański i organizację kościelną. Następstwem Unii był podział społeczności prawosławnej na zwolenników unii – Unitów i przeciwników – Dyżunitów, co prowadziło do licznych sporów. Dzięki królewskiemu poparciu wiele parosłownych cerkwi przekształcano w cerkwie unickie często poprzez aresztowania duchownych niechętnych unii. Jednym z Unitów szerzących swoje wyznanie był arcybiskup połocki Jozafat Kuncewicz zamordowany przez tłum prawosławnych mieszczan 12 listopada 1623 r. w Witebsku. W 1642 r. papież Urban VIII beatyfikował Kuncewicza, a 225 lat później Pius IX ogłosił go świętym w całym Kościele katolickim, pierwszym w historii wywodzącym się z Kościoła unickiego. Ciało złożono w Połocku, a do jego relikwii przybywały licznie pielgrzymki. Gdy w 1705 r. Car Piotr I zajął Połock relikwie zostały wywiezione przez Karola Stanisława Radziwiłła, do Białej Księżęcej (obecnie Podlaskiej) i umieszczone w kaplicy pałacowej, gdzie rozpoczynamy naszą wędrówkę.

Dawny Pałac Radziwiłłów już nie istnieje, nadal zachowała się jednak wspomniana kaplica i część innych budynków jak i przyległego Parku. Obecnie nie znajdziemy tutaj śladów Unitów, możemy jednak wyobrazić sobie dawną świetność Radziwiłłów.

Wracając do relikwii Kuncewicza przeniesiemy się do naszego drugiego punktu podróży, czyli Kościoła pw. Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej. Bazylianie upominali się u Radziwiłła o relikwie, a spór ich rozstrzygnięty został przez sąd papieski. Wyrok mówił, że trumna pozostanie w Białej o ile zostanie wybudowana godna tych relikwii świątynia. Księżna Anna z Sanguszków Radziwiłłowa ufundowała zatem wspaniały barokowy kościół i klasztor o. Bazylianów. W 1765 r. przeniesiono relikwie do Unickiej cerkwi pw. św. Barbary (dziś kościół katolicki pw. Narodzenia NMP). Relikwie złożone w wielkim ołtarzu stały się celem licznych pielgrzymek. W 1864 r. carat zlikwidował klasztor, a cerkiew unicką zmieniono na świątynię prawosławną. W 1873 r. trumnę z ciałem Jozafata Kuncewicza pochowano w podziemiach cerkwi i zamurowano w jednej z krypt. Taki stan był do 1915 r., gdy świątynia opuszczona została przez duchownych prawosławnych. W 1916 r. po badaniach archeologicznych odnaleziono trumnę św. Jozafata Kuncewicza i ponownie otwarto sanktuarium, jednak rok później pomimo oburzenia mieszkańców, relikwie wywieziono do kościoła greckokatolickiego św. Barbary w Wiedniu, skąd w 1949 r. trafiły do Bazyliki św. Piotra w Watykanie. W 1969 r. po 53 latach nieobecności relikwie, chociaż w niewielkiej części znów pojawiły się w kościele.

Kościół unicki systematycznie od czasu jego powstania wzrastał, lecz w pewnym okresie nastał kres jego rozwoju. Po rozbiorach Rzeczypospolitej władze carskie w 1839 r. na ziemiach zabranych rozwiązały Kościół unicki wcielając Go do prawosławia. Kościół ten przetrwał wtedy jedynie w rejonie Królestwa Polskiego na Podlasiu i Chełmszczyźnie. Stan ten utrzymał się do 1875 r., gdy zlikwidowano unicką diecezję chełmską - ostatnią, która istniała, a wiernych "z urzędu" wcielono do Kościoła prawosławnego. Realizacja likwidacji Unitów miała doprowadzić do zerwania jedności z Kościołem katolickim i ułatwić rusyfikację społeczeństwa. Wobec braku akceptacji tutejszej ludności władze carskie wprowadziły wojsko, co doprowadziło do licznych prześladowań religijnych wobec opierających się Unitów. Najbardziej znanymi „opornymi” są błogosławieni męczennicy z Pratulina, którzy świadomi zagrożenia życia udali się pod świątynię by jej bronić. Zostali rozstrzelani w pozycji klęczącej w czasie modlitwy. Pratulin jest następnym etapem naszej historycznej wycieczki, gdzie zapoznamy się dokładniej z historią Opornych.

Prześladowania Unitów trwały przez wiele lat, aż do 1905 r., gdy po wydaniu carskiego "Ukazu Tolerancyjnego" Unici i ich potomkowie legalnie mogli przystąpić do Kościoła katolickiego. Był to koniec Unitów, którzy przyjęli wiarę rzymskokatolicką. Po odzyskaniu niepodległości w latach dwudziestych XX w. postanowiono odnowić Kościół unicki w wyniku czego tworzono nowe parafie obrządku neounickiego. Proces ten rozwijał się z powodzeniem, lecz po wybuchu II wojny światowej władze III Rzeszy i Związku Radzieckiego rozpoczęły likwidację struktur tego Kościoła. Po wojnie w Polsce zostały cztery parafie neounickie, a do obecnych czasów

przetrwała jedynie jedna. Parafia pw. św. Nikity w Kostomłotach jest jedyną istniejącą na świecie parafią neounicką obrządku bizantyjsko-słowiańskiego. Kostomłoty są naszym ostatnim punktem wycieczki. W miejscu tym możemy zobaczyć jedyny "żywy" dowód Kościoła Unickiego.

Program wycieczki

Biała Podlaska

Alba ducalis

Miasto od schyłku XVI do początku XIX w. stanowiło część olbrzymiej fortuny nieświeskiej linii rodu Radziwiłłów. Nazywane było Białą Radziwiłłowską, a nawet Alba ducalis, czyli Białą Księżęcą.

Drugi ordynat nieświeski, Aleksander Ludwik Radziwiłł, wzniósł w Białej po 1622 r. niezwykle okazałą rezydencję, zaliczaną do najwspanialszych w Rzeczypospolitej doby Wazów. Było to założenie pałacowo-obronne otoczone wałami ziemnymi z bastionami powstałymi według nowoczesnych wówczas wzorów holenderskiej sztuki fortyfikacji. Projektantem budowli był Paweł Negroni, włoski architekt zadomowiony i działający w tamtym okresie w Lublinie. Obiekt inspirował twórców innych słynnych rezydencji w siedemnastowiecznej Polsce. Uważa się, że rozwinieniem bialskiego projektu jest m.in. pałac biskupi w Kielcach.

Kres świetności bialskiej rezydencji zbiegł się z upadkiem Rzeczypospolitej i bezpotomną śmiercią ostatniego "radziwiłłowskiego" właściciela Białej - księcia Dominika. Na skutek koligacji rodowych pałac przeszedł w ręce niemieckie. Jego ruiny, w 1883 r. sprzedane bialskim Żydom, zostały prawie w całości rozebrane. Ocalały dwa pawilony, kaplica, wieża bramna i brama wjazdowa. Miejscami czytelne są także fragmenty dawnych obwarowań bastionowych, położone wśród drzew otaczającego pałacowe pozostałości Parku Radziwiłłowskiego.

W wieży bramnej znajduje się Muzeum Południowego Podlasia, które warto zobaczyć. Oprócz typowych dla regionalnych muzeów działów: archeologicznego i etnograficznego, jest tu bardzo interesująca kolekcja numizmatów. Można też zobaczyć jeden z najbogatszych w Polsce zbiorów ikon, wśród których najstarsze pochodzą z XVII w. Muzeum jest też ciekawym miejscem dla miłośników tzw. malarstwa nieprofesjonalnego, ze względu na ekspozycję prac Bazylego Albiczuka, zwanego podlaskim Nikiforem.

52°01'50"N 23°06'51"E | na mapie:A

Biała Podlaska

Późnobarokowy kościół Narodzenia NMP

Kościół Narodzenia Najświętszej Marii Panny znajduje się przy ul. Brzeskiej 33a. Świątynia została wzniesiona jako cerkiew dla ojców Bazylianów w latach 1747-58 z fundacji Anny z Sanguszków Radziwiłłowej i jej syna Michała Kazimierza „Rybeński” dla pomieszczenia relikwii bł. Józefata Kuncewicza, które zostały sprowadzone w 1705 r. z Połocka przez Karola Stanisława Radziwiłła.

Świątynia została wybudowana na planie krzyża greckiego według projektu architekta Antoniego Solariego w miejscu drewnianej cerkwi unickiej z 1690 r. W 1864 r. nastąpiła kasata klasztoru bazylikańskiego. W latach 1875-1915 służyła jako cerkiew prawosławna. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości kościół objęty przez katolików. W czasie II wojny światowej w kościele okupanci hitlerowcy urządzili w nim magazyn zbożowy.

52°02'06"N 23°07'31"E | na mapie:B

Pratulin Męczennicy z Pratulina

Władze carskie, przewidując, że Kościół katolicki utrudni rusyfikację i podporządkowanie ludności nowym władzom, postanowiły zlikwidować Kościół unicki, włączając jego wyznawców do Cerkwi prawosławnej. W pierwszej kolejności usunięto z unickich świątyń organy i konfesjonały - wszystko, co wiązało się z łacińskim obrzędkiem. Księża unickich prześladowano, aresztowano, zsyłano na Sybir. Ich miejsce zajmowali prawosławni kapłani. W wielu parafiach unicy stawili opór, nie wpuszczając do swoich świątyń narzuconych im przez władzę księży.

W styczniu 1874 r. niewielki Pratulin na Podlasiu był świadkiem dramatycznych wydarzeń. Przed świątynią zebrało się około 500 wiernych, którzy uniemożliwili wejście do świątyni przysłanemu przez władze popowi Urbanowi. Gdy trzydniowe negocjacje naczelnika powiatu Kutanina z ludem spełżyły na niczym, towarzyszący mu oddział wojska pod dowództwem pułkownika Steina otworzył ogień do wiernych. Zginęło wówczas trzynastu mężczyzn w wieku od 19 do 50 lat.

W obawie przed powstaniem kultu męczenników zwłoki unitów wojsko rosyjskie pochowało w zbiorowej mogile, a ziemię zrównano. Dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, w 1918 r. mogiłę ogrodzono i postawiono

symboliczny pomnik z kamieni polnych. W 1990 r. prochy męczenników ekshumowano i przewieziono do pratuńskiego kościoła św. św. apostołów Piotra i Pawła - Sanktuarium bł. Wincentego Lewoniuka i 12 Towarzyszy, do którego warto zaplanować wycieczkę na weekend.

6 października 1996 r. Jan Paweł II beatyfikował Męczenników z Pratulina. Cerkiew unicką rozebrano w 1886 r., dziś obejrzeć można jedynie zarys jej fundamentów. W miejscu uświęconym krwią Podlaskich Męczenników stoi, przeniesiony z Siedlec, ogromny ołtarz papieski, który warto zobaczyć. Podczas swej pielgrzymki do Polski w 1999 r. Jan Paweł II odprawił na nim Mszę Świętą.

52°10'12"N 23°26'14"E | na mapie: C

Kostomłoty Podlascy neounicy

Cerkiew św. Nikity to świątynia jedynej w Polsce parafii neounickiej. Wybudowana w XVII w., ostatnio starannie wyremontowana, zawiera cenny ikonostas pochodzący z okresu budowy świątyni. Jej wnętrze zdobi też piękna i stylowa, choć współcześnie wykonana polichromia. W to ciekawe miejsce warto więc się wybrać na weekend.

Okolo 300 neounitów z Kostomłotów wyznaje wiarę w obrządku bizantyjsko-słowiańskim. Ich zwierzchnikiem jest prymas Polski. Idea neounii narodziła się po odzyskaniu przez Polskę niepodległości po I wojnie światowej. Wówczas władze Kościoła katolickiego postanowiły odnowić zwierzchność nad dawnymi parafiami unickimi, których wierni zostali zmuszeni w czasach rządów rosyjskich do wyznawania prawosławia. Z obawy przed ukrainizacją tych stron, mogącą następować wraz z napływem unickich duszpasterzy, nowych parafii nie zdecydowano się podporządkować hierarchom greckokatolickim z galicyjskiej części przedwojennej Polski. Decyzje polityczne legły więc u podstaw próby utworzenia nowego kościoła. Próby raczej nieudanej, gdyż do wybuchu wojny zdołano zorganizować kilkadziesiąt parafii neounickich, a do dzisiaj pozostała tylko jedna - w Kostomłotach.

Obecnie cerkiew jest uznawana za sanktuarium podlaskich unitów. W bocznym ołtarzyku w lewej części nawy przechowywane są relikwie Błogosławionych Unickich Męczenników z Pratulina. W świątyni panuje niezwykle przyjazna aura. Drzwi cerkwi chętnie otwierają się przed turystami pragnącymi zwiedzić jej wnętrze. Barwną i wielce zasłużoną dla parafii postacią był proboszcz, ksiądz archimandryta Roman Piętka - Mazowszanin z urodzenia, kresowiak z wyboru, który swą posługę pełnił w latach 1967-2007. Za sprawą jego starań Kostomłoty stały się miejscem znanym i odwiedzanym przez pielgrzymów oraz atrakcją turystyczną, zwłaszcza w dniu święta patrona cerkwi, św. Nikity (niedziela po 8 września).

51°58'33"N 23°39'30"E | na mapie:D

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. K. Chojnacki, anka_m_d, Sanka, ronja2000

Trasa dodana przez: peewit

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
niedziela 05 maja 2024 14:54:12